

В. В. Шеховецова, викладач, кафедра обліку та аудиту,
Криворізький економічний інститут КНЕУ

РОЗРАХУНОК ЗБОРУ ЗА ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Збір за забруднення навколишнього середовища входить до складу поточних витрат природоохоронної діяльності.

Законодавство, пов'язане з проблемами охорони навколишнього природного середовища, встановлює багатоступінчасту систему визначення категорій платників збору.

У відповідності з Інструкцією про порядок розрахунку та сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища, затвердженою спільним наказом Мінекобезпеки та ДПАУ від 19.07.99 р. № 162/379 (далі — Інструкція № 162) до платників збору відносять:

- суб'єкти підприємницької діяльності (далі — СПД) незалежно від форм власності, включаючи їх об'єднання, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи, які не мають статусу юридичної особи, розташовані на території іншої територіальної громади;

- бюджетні, громадські та інші підприємства, установи та організації;

- постійні представництва нерезидентів, які одержують доходи в Україні;

- громадяни;

- підприємства за свої філії, відділення та інші відокремлені підрозділи, які не мають банківських рахунків, не ведуть окремого бухгалтерського обліку своєї діяльності, не складають окремого балансу (п. 2.2 Інструкції № 162).

Стосовно громадян слід наголосити на тому, що маються на увазі не всі громадяни, а безпосередньо громадяни, які є СПД, тобто підприємці— фізичні особи.

Збір справляється за:

- викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин ;

- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти (далі — скиди);

- розміщення відходів.

Зупинимось на випадку коли збір справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин.

Підставою для сплати збору за забруднення навколишнього середовища є факт викиду в атмосферне повітря забруднюючих речовин, а оскільки викид забруднюючих речовин можливий лише в результаті експлуатації джерела забруднення, то підставою для сплати збору є підтверджений факт експлуатації джерела забруднення.

Джерела забруднення поділено на дві категорії:

- стаціонарні джерела забруднення;

- пересувні джерела забруднення.

Законодавством установлені норми збору за забруднення навколишнього середовища для таких класів пересувних джерел: автомобільний, морський, річковий та залізничний транспорт.

Розрахунок суми збору за забруднення навколишнього середовища базується на кількості витраченого джерелом забруднення палива у процесі експлуатації.

Для стаціонарних джерел забруднення сума збору за забруднення навколишнього середовища розраховується за формулою:

$$P_{\text{вс}} = \sum_{i=1}^n (M_{\text{лі}} \times H_{\text{бі}} \times K_{\text{нас}} \times K_{\text{ф}}) + (M_{\text{пі}} \times H_{\text{бі}} \times K_{\text{нас}} \times K_{\text{ф}} \times K_{\text{п}}) \quad (1)$$

де $P_{\text{вс}}$ — сума збору за викиди стаціонарними джерелами забруднення;

$M_{\text{лі}}$ — обсяг викиду забруднюючої речовини в тоннах у межах ліміту (т).

$M_{\text{пі}}$ — обсяг понадлімітного викиду (різниця між обсягом фактичного викиду і ліміту) і-тої забруднюючої речовини в тонах (т);

$H_{\text{бі}}$ — норматив збору за тонну і-того виду пального, у гривнях (грн/т);

$K_{\text{нас}}$ — коефіцієнт коригування, що враховує чисельність жителів населеного пункту;

$K_{\text{ф}}$ — коефіцієнт коригування, який враховує народногосподарське значення населеного пункту;

$K_{\text{п}}$ — коефіцієнт кратності збору за понадлімітний викид в атмосферу забруднюючих речовин.

При розрахунку збору за стаціонарними джерелами слід звернути увагу на норми Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, затверджені наказом Мінекобезпеки від 18.05.95 р. № 38 (далі — Методика № 38). Норми Методики № 38 розроблено безпосередньо щодо стаціонарних джерел забруднення. Згідно з пп. 5.1.2 Методики № 38 наднормативними викидами забруднюючих речовин вважаються викиди джерелами, які не мають дозволів на викид, у тому числі й за окремими інгредієнтами. У цьому випадку розміри відшкодування збитків за наднормативні викиди розраховуються згідно з п. 7 Методики № 38. Відповідно до пп. 4.4 цієї Методики у разі сплати підприємством штрафних (кратних) платежів (тобто 5-кратних згідно з формулою) відшкодовується тільки сума збитків, що перевищує сплачену суму цих платежів.

Самостійна сплата 5-кратних платежів за понадлімітні викиди не захищає підприємство від відшкодування збитків, розрахованих згідно з Методикою № 38. Сплата збору не звільняє платників від відшкодування збитків, заподіяних унаслідок порушення природоохоронного законодавства.

Платники, які експлуатують стаціонарні джерела забруднення, погоджують розрахунок збору за рік з територіальними органами Мінеко-ресурсів.

Для пересувних джерел забруднення сума збору за забруднення навколишнього середовища розраховується за такою формулою:

$$P_{\text{вс}} = \sum_{i=1}^n M_i \times H_{\text{бі}} \times K_{\text{нас}} \times K_{\text{ф}} \quad (2)$$

де $P_{\text{вс}}$ — сума збору за викиди пересувними джерелами забруднення;

M_i — кількість використаного пального i -того виду, в тоннах (т);

$H_{\text{бі}}$ — норматив збору за тонну i -того виду пального, у гривнях (грн/т);

$K_{\text{нас}}$ — коефіцієнт коригування, що враховує чисельність жителів населеного пункту;

$K_{\text{ф}}$ — коефіцієнт коригування, що враховує народногосподарське значення населеного пункту;

Для розрахунку сум збору за забруднення навколишнього середовища по пересувним джерелам використовуються фактичні обсяги викидів та використаного пального.

Згідно з пп. 7.2 Інструкції № 162 базовим податковим (звітним) періодом щодо збору за забруднення навколишнього середовища вважається календарний квартал. Розрахунки збору подаються платниками до органів державної податкової служби за місцем податкової реєстрації платника (місцем перебування на податковому обліку в органах державної податкової служби). Розрахунки збору складаються наростаючим підсумком з початку року.

Згідно з пп. 7.3 Інструкції № 162 збір сплачується протягом 10 календарних днів, наступних за останнім днем граничного терміну подання розрахунку збору.

Сплата збору здійснюється одним платіжним дорученням на рахунки, відкриті в територіальних органах Державного казначейства.

Пунктом 18 П(С)БО 16 «Витрати», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. № 318, визначено, що збір за забруднення навколишнього середовища відноситься до адміністративних витрат належать. Тому в бухгалтерському обліку збір за забруднення навколишнього природного середовища слід обліковувати по дебету рахунку 92 «Адміністративні витрати» в кореспонденції з кредитом рахунку 64 «Розрахунки за податками та платежами» (збір за забруднення навколишнього середовища)).

Таким чином, розглянута методика розрахунку збору за забруднення навколишнього середовища може бути використана фахівцями з бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 05.03.1998р. № 186/98-ВР (зі змінами та доповненнями).

2. Закон «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.1997 р. № 283/97-ВР (зі змінами та доповненнями).

3. Інструкція про порядок розрахунку та сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища, затверджена спільним наказом Мінекобезпеки та ДПАУ від 19.07.1999 р. № 162/379 (зі змінами та доповненнями).

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору» від 01.03.1999р. № 303 (з доповненнями).

5. П(С)БО 16 «Витрати» затверджені наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. № 318.

6. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, затверджена наказом Мінекобезпеки від 18.05.95 р. № 38 (зі змінами та доповненнями).

7. Гнилицька Л. Напрямки удосконалення обліку, аналізу і аудиту витрат природоохоронної діяльності.// Бухгалтерський облік і аудит, — 2002. — № 7. — 13 с.

А. М. Шиш, канд. екон. наук, доцент кафедри статистики та економічного аналізу, Національний аграрний університет

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН

Сучасний стан податкових відносин в Україні не дає можливості підприємствам розвиватись та випускати конкурентоспроможну продукцію. Фізичні і юридичні особи не зацікавлені у декларуванні своїх доходів, а держава не в змозі розв'язати проблему забезпечення податкових надходжень до бюджету. За цих умов головними завданнями податкового аналітика є розуміння сутності економічних процесів, що дає можливість оцінити стан податкових відносин та спрогнозувати можливі напрями їх розвитку. Необхідність у такому аналізі зумовлюється також і практичними потребами суспільства в отриманні позитивного кінцевого ефекту від професійного та висококваліфікованого державного управління країною.

Аналітична оцінка окремих аспектів оподаткування, як суспільного процесу, проводилась такими зарубіжними науковцями, як: Ф. Бекон, Д. Кейнс, А. Лаффер, К. Макконел, К. Маркс, Д. Рікардо, А. Сміт, Дж. Стігліц, Е. Фромм, О. Холм, а також вітчизняними: В. В. Бураковський, О. Д. Василик, Д. І. Дема, М. Я. Дем'яненко, П. А. Лайко, В. М. Суторміна, В. М. Федосов [1, 2, 4]. Однак, у науковій літературі вчені-економісти однобічно досліджують сам процес оподаткування та відносини, що виникають внаслідок його здійснення, зосереджуючи увагу, як правило, на податковому тиску, ставках податків та структурі податкових надходжень, аналізуючи та